

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ ΚΑΙ ΕΝΤΥΠΩΝ ΤΗΣ ΕΝ ΣΚΙΑΘΩ Ι. ΜΟΝΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

ΥΠΟ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΠΡΩΗΝ ΗΛΕΙΑΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

1. Ἱστορικὸν Βιβλιοθήκης Χειρογράφων τῆς ἐν Σκιάθῳ Ἱερᾶς Μονῆς «Ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου».

Ἡ Βιβλιοθήκη αὕτη, ἀποτελουμένη ἐκ δύο τμημάτων, τοῦ Τμήματος τῶν Χειρογράφων, καὶ τοῦ Τμήματος τῶν Ἐντύπων, ἐσχηματίσθη, βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον, ἐσχηματίσθη ὑπὸ διαφόρων λογίων καὶ φιλοβίβλων Ἀδελφῶν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, καὶ ἄλλων προσωπικοτήτων, αἵτινες, εἴτε ἐν τῇ ζωῇ ὄντες, εἴτε ἀποθνήσκοντες, ἐδώρουν, ἀφιέρουν, ἢ ἐκληροδότουν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ τοὺς Πνευματικοὺς αὐτῶν φίλους, τὰ Βιβλία των.

Μέγας ἀριθμὸς Βιβλίων προέρχεται, ἐκ τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Ἱεροδιακόνου Ἰωσήφ, τοῦ ἐκ Φουρνᾶ τῶν Ἀγράφων καταγομένου, ἀνδρὸς λογιωτάτου, ὅστις, περὶ τὰς δυσμὰς τοῦ βίου αὐτοῦ, ἐγκατεβίωσεν ἐν τῇ περιφήμῳ τότε, διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν λογιότητα τῶν Πατέρων αὐτῆς, Ἱερᾷ Κοινοβιακῇ Μονῇ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου, ἐν Σκιάθῳ, εἰς ἣν καὶ ὁ ἀποθανὼν Ἰωσήφ, ἀφῆκε τὴν πνευματικὴν, ἐκ Βιβλίων, περιουσίαν αὐτοῦ, ἀνερχομένην εἰς τριάκοντα τόμους ἐντύπων, πλὴν τῶν χειρογράφων. Ἀναντιρρήτως, θὰ εἶχε καὶ ἄλλα βιβλία. Ἀπὸ τοῦ θανάτου ὅμως αὐτοῦ, μέχρι τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ἐποιήσαμεν τὸν παρόντα Κατάλογον, θὰ ὑπεξῆρέθησάν τινα ὑπὸ διαφόρων φιλοβίβλων, οἵτινες, δυστυχῶς, ἐξακολουθοῦσι τὸ ἐντιμον ἔργον των...

Δέκα τρεῖς τόμοι τῶν Χρυσοστομικῶν ἔργων, τῆς ἀρχαίας ἐκδόσεως τοῦ Bernard de Montfaucon, τοῦ 1734, ἀνῆκόν ποτε, τῷ Μακαριστῷ Ἀρχιεπισκόπῳ Κορινθίας Ἀγίῳ Μακαρίῳ, τῷ Νοταρᾷ, χρηματίσαντι Διδασκάλῳ τοῦ γένους, ἐν τῇ διαλαμπάσῃ κατὰ τὸν ΙΖ' καὶ ΙΗ' αἰῶνα, Σχολῇ τῆς Νήσου Πάτμου.

Ἐξ τόμοι προέρχονται, ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, ἐν Πιπρίῳ, ἥτις, μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν ἐν Ἑλλάδι πραγμάτων, προσηρθήθη καὶ συνεχωνεύθη, τῷ Ἱερῷ ἐν Σκιάθῳ Κοινοβίῳ.

Ἐτερος τόμος προέρχεται ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Φλαμουρίου, καὶ ἄλλος, ἐκ διαφόρων ἄλλων Κοινοτικῶν καὶ Ἰδιωτικῶν Βιβλιοθηκῶν, ἐν οἷς

περιλαμβάνονται, τὰ τοῦ ἐξ Ἀρτης Λογιωτάτου Ἱερομονάχου καὶ Καθηγουμένου τοῦ Ἱεροῦ Κοινοβίου Φλαβιανοῦ, καὶ τοῦ ἀοιδίμου γέροντος καὶ Ἱδρυτοῦ τοῦ Ἱεροῦ Κοινοβίου Νήφωνος, καὶ ἄλλων ἐκ τῶν Πατέρων.

Παρὰ προσδοκίαν, οὐδὲν βιβλίον σώζεται ἐκ τῆς ἰδιαιτέρας Βιβλιοθήκης τοῦ Λογιωτάτου Σκιαθίτου, καὶ Καθηγουμένου Ἀλυπίου. Φαίνεται δὲ πιθανόν, ὅτι μετὰ τὸν θάνατόν του, οἱ οἰκειοὶ του, Λογιώτατοι, ἐπιφάνιοι καὶ Οἰκονόμοι, διενεμήθησαν τὰ αὐτοῦ.

Ἀφ' οὗ ἐξέλιπον οἱ ἀειμνηστοὶ Ἱδρυταὶ τοῦ Ἱεροῦ Κοινοβίου, καὶ ἰδίᾳ, μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν πραγμάτων ἐν τῷ Βασιλείῳ, περιελθουσῶν τῶν Πατριαρχικῶν καὶ Σταυροπηγιακῶν Μονῶν, ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐποπτεῖαν καὶ Διοίκησιν, τῶν κατ' Ἐπαρχίας Ἐπισκόπων, ὑπὸ τοὺς μεγίστους δὲ περιορισμούς, τῶν τε Μοναστηριακῶν Κανονισμῶν, οἵτινες ἐτέθησαν ἐν ἰσχύϊ, καὶ τῆς ἀναμίξεως ὅλων τῶν πολιτικῶν Ἀρχῶν, Ὑπουργῶν, Νομαρχῶν, Δημάρχων, εἰς τὰ τῶν Ἱερῶν Μονῶν, ἤρξαντο καὶ ἡ παρακμὴ αὐτῶν, καὶ ἡ ἐγκατάλειψις αὐτῶν. Ἐκ τούτου καὶ ἡ ἐκάστοτε παρατηρουμένη, οὐ μόνον ἐν τῇ ἐν λόγῳ Μονῇ, ἦν παντοιοτρόπως προστάτευσαν οἱ κάτοικοι τῆς Σκιάθου, ἀλλὰ καὶ ἐν πάσαις ταῖς τῆς Ἑλλάδος Μοναῖς, ἀκαταστασία, καὶ παραμέλησις τῶν πάντων, καὶ αὐτῶν συνεπῶς τῶν Βιβλιοθηκῶν.

Διὰ τοῦτο, ἀπὸ τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, καὶ τῆς ὑπαγωγῆς τοῦ Ἱεροῦ Κοινοβίου, διαδοχικῶς, ὑπὸ τοὺς κατὰ καιρὸν Ἐπισκόπους Σκοπέλου, Λαρίσης, Εὐβοίας, Δημητριάδος καὶ τέλος Χαλκίδος καὶ Καρυστίας, οὐ μόνον, οὐδὲν ἀξιόλογον βιβλίον προσεκτῆσατο ἡ Ἱ. Μονή, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ὑπαρχόντων θὰ ἀπώλεσέ τινα.

Ἄλλ' εἰς τὴν ἀπώλειαν ἢ τὴν φθορὰν τῶν βιβλίων, ἐκ τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Μονῆς, ὄχι ὀλιγώτερον συνέβαλε καὶ συμβάλλει, καὶ ἡ ἀμάθεια, τῶν ἄλλως τε εὐλαβεστάτων Πατέρων, οἵτινες, ἐμπιστεύονται τὸν πνευματικὸν πλοῦτον τῶν Ἱερῶν αὐτῶν Μονῶν, εἰς τοὺς οἰουσδήποτε ἐπικέπτas, τοὺς ἐπιθυμοῦντας, σὺν ἄλλοις νὰ ἴδωσι καὶ τὰς Βιβλιοθήκας τῶν Ἱ. Μονῶν.

Διὰ τοῦτο, πλὴν τῆς Συντάξεως τοῦ Κατωτέρου Καταλόγου, ἀπαραίτητον νομίζομεν καὶ τὴν εἰλικρινῆ προστασίαν τῶν Ἱερῶν Πνευματικῶν Ὁθσαυρῶν, οὗς ἐκληροδότησαν ἡμῖν οἱ Πατέρες ἡμῶν, ἀποθησαυρίσαντες ἐν ταῖς Βιβλιοθήκαις τῶν Ἱερῶν Μονῶν.

Νομίζομεν δέ, ὅτι, τὸ καλλίτερον μέσον καὶ τὸ ἀσφαλέστερον, πρὸς προστασίαν, τῶν τε Ἱ. Βιβλιοθηκῶν, καὶ τῶν Ἱ. Ὁθσαυροφυλακίων τῶν Ἱερῶν Μονῶν, εἶναι ἡ Σύνταξις λεπτομερῶν Καταλόγων, τῶν τε Χειρογράφων καὶ ἐντύπων Βιβλίων, ὡς καὶ τῶν Ἱ. Κεμηλίτων, ἀντικειμένων τέχνης, σχετιζομένων μετὰ τῆς Θείας Λατρείας.

Ὁ Σχηματισμός, Γενικοῦ μὲν Καταλόγου τῶν Βιβλιοθηκῶν, τῶν ἀνὰ τὸ Κράτος Ἱερῶν Μονῶν, παρὰ τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ Μερικοῦ δέ, παρ' ἐκάστη Μητροπόλει, περιλαμβάνοντος τοὺς Κατα-

λόγους τῶν Βιβλιοθηκῶν τῶν Ἱ. Μονῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, καὶ Ἐιδικοῦ, παρ' ἐκάστη Μονῇ ὑποχρεομένου ἐκάστου Ἱηγουμενοσυμβουλίου, καθ' ἐκάστην Παράδοσιν καὶ Παραλαβὴν ὑπηρεσίας, ν' ἀναδέχεται τὴν εὐθύνην καὶ τῆς Βιβλιοθήκης, καὶ τοῦ Θησαυροφυλακείου, βάσει τῶν ἐπισήμων τούτων Καταλόγων, ἀποτελεῖ καθ' ἡμᾶς, σπουδαιότατον μέσον προφυλάξεως.

Ἀπαραίτητον ὅμως νομίζομεν, ὅτι θὰ ἦτο, νὰ ἐχορηγοῦντο, ἐκάστοτε, μετὰ γνωμοδότησιν τοῦ οἰκείου Ἱεράρχου, πιστώσεις, παρὰ τοῦ Ἀνωτάτου Οἰκονομικοῦ Ὁργανισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας, πρὸς κατασκευὴν Βιβλιοθηκῶν καταλλήλων, ὅπως ταξιθετῶνται πρεπόντως καὶ ἀσφαλῶς, τὰ ἐν ταῖς Ἱεραῖς Μοναῖς φυλασσόμενα Βιβλία καὶ Κεϊμήλια.

2. Χρόνος Συγγραφῆς τοῦ παρόντος Καταλόγου.

Πλὴν τοῦ ἀτελεστάτου Καταλόγου τῶν χειρογράφων τῆς Ἱ. Μονῆς, τοῦ συνταχθέντος ὑπὸ τοῦ Διονυσίου Ἀλβανάκη, φθάνοντος δὲ τὸν ἀριθμὸν 59, ὃ προσετέθη βραδύτερον καὶ ἕτερος, ἐλλειπέστερος τοῦ προτέρου, συνταχθεὶς ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ τοῦ ἐν Βόλῳ Γυμνασίου Τρύφωνος Εὐαγγελίδου, καὶ συμπεριληφθεὶς καὶ ἐκδοθεὶς ἐν τῇ περὶ τῆς Νήσου Σκιάθου πραγματείᾳ αὐτοῦ, οὐδεὶς ὑπάρχει ἕτερος, ἀπ' ἀρχῆς τῆς συστάσεως τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, Κατάλογος Χειρογράφων καὶ Ἐντύπων, μέχρι τοῦ 1916. Τότε, ἐπισκεφθεὶς τὴν Νῆσον Σκιάθον, χάριν τοῦ θείου Κηρύγματος, ὑπαγομένῳ εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς θεοσώστου Ἐπισκοπῆς Χαλικίδος καὶ Καρυστίας, παρ' ἧ διετέλουν Ἱεροκῆρυξ, καὶ τὸ ἐν αὐτῇ εὐαγὲς Καθίδρυμα τοῦ Ἱεροῦ Κοινοβίου, καὶ ἰδὼν τὰς ἐλλείψεις, προέβην, εἰς τὴν Συγγραφὴν μὲν, τοῦ Καταλόγου τῶν ἐντύπων τὴν ἀναθεώρησιν δέ, ἧ μᾶλλον τὴν ἀνασύνταξιν τοῦ Καταλόγου τῶν χειρογράφων, ἐπωφεληθεὶς τῆς εὐκαιρίας, τῆς κατ' ἀνάγκην, ἐν Σκιάθῳ μακρῆς διαμονῆς μου, λόγῳ τοῦ, κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς ἀφίξεώς μου ἐν τῇ Νήσῳ, κηρυχθέντος ἐκ μέρους τῶν Συμμάχων ἀποκλεισμοῦ τῶν παραλίῳν τῆς Ἑλλάδος, μετὰ τὰ Νοεμβριανὰ τῆς 16 καὶ ἐφεξῆς τοῦ αὐτοῦ Μηνός, ἐν Ἀθήναις, καὶ πολλαχοῦ ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος, γενόμενα.

Τὴν Σύνταξιν τῶν Καταλόγων ἀμφοτέρων ἔκρινα ἀναγκαιοτάτην, διὰ τοὺς ἐν τῷ προτέρῳ κεφαλαίῳ ἀναφερομένους λόγους, ὡν σπουδαιότερος εἶναι ὁ ἐξῆς· ὅτι ὑπάρχοντος Καταλόγου ἐπικεκυρωμένου, οὐ μόνον διὰ τῆς ὑπογραφῆς τοῦ Συντάκτου, ἀλλὰ καὶ διὰ Πράξεως τοῦ Ἱηγουμενοσυμβουλίου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, καὶ τοῦ τῆς Ἐπαρχίας Ἀρχιερέως, ἐξασφαλίζεται μὲν ἡ Πνευματικὴ ἰδιοκτησία τῆς Ἱ. Μονῆς, προφυλάσσεται δέ, ἐν τῷ μέλλοντι καὶ ἀπὸ παντὸς ἐνδεχομένου κινδύνου...

Μ' ὅλον ὅτι δέ, ὁ Κατάλογος οὗτος ἐγένετο κατὰ τὸ τελευταῖον δεκαῆ-

μερον τοῦ Νοεμβρίου, καὶ τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ 1916, ἐν προχείρῳ καθ' ὃ διάστημα δὲν θὰ διέμενον ἐν τῇ Μονῇ, ἂν μὴ ὑπερενίκα ἐν ἐμοί τοῦ συναισθήματος τῆς αὐτοσυντηρήσεως, ἢ ἀγάπῃ καὶ τὸ ἐνδιαφέρον μου ὑπὲρ τῆς πνευματικῆς περιουσίας τῆς Μονῆς, ἥς προΐσταντο, κατὰ τὸ διάστημα ἐκεῖνο, ὁ Πανοσιώτατος Καθηγούμενος, Ἀρχιμανδρίτης Θεόφιλος Μουστόπουλος, καὶ οἱ Σύμβουλοι Πανοσιώτατος Ἱερομόναχος Δαμιανὸς Παρίσης, καὶ ὁ ὀσιώτατος Μοναχὸς Παφνούτιος, ὁ Κατάλογος ἐκαθαρογράφῃ βραδύτερον, διότι, μόλις ἐπέστρεψα εἰς Χαλκίδα, κατὰ Μάρτιον τοῦ 1917 εὗρέθην πρὸ ὄγκου ἐργασίας, ἀλλὰ καὶ πείνης, ὡς ἐκ τοῦ Ἀποκλεισμοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐκτάκτου Ἀποστολῆς μου εἰς Λακωνίαν ὑπὸ τοῦ Πατριωτικοῦ Ἰδρύματος.

3. Διασαφήσεις τινες τοῦ παρόντος Καταλόγου.

Ἐπειδὴ, ἐν πολλοῖς τῶν ἀρχαιοτέρων βιβλίων τοῦ παρόντος Καταλόγου, εὔρομεν διαφοροὺς σημειώσεις, εἴτε τῆς κυριότητος τῶν Βιβλίων, εἴτε τῆς δωρεᾶς αὐτῶν, εἴτε καὶ ἄλλας, δηλωτικὰς διαφορῶν γεγονότων, καὶ ἱστορικῶν, ἢ καιρικῶν περιπετειῶν, ἢ καὶ τοῦ ὀνόματος τῶν Γραφῶν, συνηγόμενον αὐτὰς ἐν τῷ παρόντι Καταλόγῳ προτάσσοντες αὐτῶν, ἐν τῇ στήλῃ τῶν ἀξόντων ἀριθμῶν τῶν βιβλίων, τρία γράμματα, τὰ ἐξῆς, Σ. Σ. Κ., δηλοῦντα, ὅτι τὰ ἐν συνεχείᾳ μετ' αὐτὰ γραφόμενα, ἀποτελοῦσε Σ(ημειώσεις). Σ(υγγραφῆς). Κ(αταλόγου).

Ἐπειδὴ, ἐπίσης, πολλὰ Βιβλία, ὅμοια ἄλλοις τοῦ παρόντος Καταλόγου, συνηντοῦμεν καὶ περαιτέρῳ, ἐν τῇ ταξιθεσίᾳ τῆς Βιβλιοθήκης, ἵνα μὴ ἐπαναλαμβάνωμεν ὀλόκληρον τὴν περιγραφὴν τῶν ὁμοίων Βιβλίων, καὶ συντομίας χάριν, καὶ πρὸς ἀποφυγὴν τῶν παραλλογιῶν καὶ καταχρήσεων, τοῦ πολυτίμου ἡμῖν χρόνου, μετὰ τὴν ἀρίθμησιν τοῦ Βιβλίου, ὅπερ ἔχει καὶ τὸ πρότερόν του, ἀλλὰ περιγεγραμμένον, παραπέμπομεν εἰς τὸν ἀριθμὸν τοῦ βιβλίου ἐκείνου, ἢ εἰς τοὺς ἀριθμοὺς γενικῶς, ἔνθα σηνηγήσαμεν καὶ κατετάξαμεν τὰ Βιβλία, μετεχειρίσθημεν δέ, ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ καὶ ἐτέρας δύο συγκεκριμένους λέξεις: π. α. ρ. κ. α. τ. γ. δηλοῦσας παρ(όντος)-Καταλό(ου).

4. Κριτικὴ προτέρων Καταλόγων.

Ἐντύπωσιν προὔξηνσέ μοι ἡ γνώμη τοῦ Διονυσίου Ἀλβανάκη, ἐν τῇ περὶ τῆς Βιβλιοθήκης Ἐκθέσει αὐτοῦ, ἀπὸ τῆς 15-6-1908, καθ' ἣν «Ἐκ τῶν Χειρογράφων, οὐδὲν κέντηται ἐξαιρετικὴν τινα σημασίαν, ὄντα πάντα νέα, συνήθους δὲ ὕλης καὶ γραφῆς». Ἡ ἐντύπωσις δὲ αὕτη ἐγεννήθη μοι, καθ' ὅσον, οὔτε πάντα τὰ χειρόγραφα εἰσὶ νέα, οὔτε καὶ ἡ ὕλη πάντων, οὔτε καὶ ἡ γραφὴ εἶναι συνήθης. Ὁ κ. Τρύφων Βυαγγελίδης, ἐν τῷ Καταλόγῳ τῶν χει-

ρογράφων τῆς Μονῆς, ὃν παραθέτει ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τῆς Νήσου Σιάθου, σελ. 193, θεωρεῖ τὸ χειρόγραφο, μετὰ τῶν έντύπων, ὡς «κόσμημα» τῆς Μονῆς, καὶ λίαν εὐλόγως.

Ἄλλὰ, καὶ ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν Χειρογράφων, καὶ τῶν Ἐντύπων, διαφωνοῦσιν, οἱ πρὸ ἡμῶν Συντάκται Καταλόγων, τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Μονῆς, καθ' ὅσον, ὁ μὲν Δ. Ἀλβανάκης, ἀναβιβάζει, τὰ μὲν βιβλία εἰς 500 περίπου, τὰ δὲ Χειρόγραφα εἰς 50· ἐν ᾧ Τρύφων Εὐαγγελίδης θεωρεῖ ἀνερχόμενα, τὰ μὲν Χειρόγραφα εἰς 71, τὰ δὲ έντυπα εἰς 450, («ὦ ν τ ἄ π λ ε ῖ σ τ α, σ π ἄ ν ι α κ αὶ π ο λ ὕ τ ι μ α») Ὁ ἡμέτερος Κατάλογος ἀναβιβάζει, τὰ μὲν έντυπα εἰς 480 ἀ κ ρ ι β ῶ ς, τὰ δὲ χειρόγραφα, μέχρι τοῦ ἀριθμοῦ 1 0 7.

Οὕτω συνεπληρώσαμεν τοὺς προηγουμένους Καταλόγους, οὐ μόνον διὰ τῆς καταχωρήσεως καὶ ἄλλων Χειρογράφων, ἀλλὰ, καὶ διὰ τῆς προσθήκης ἐσωτερικῶν πληροφοριῶν περὶ αὐτῶν, ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενον, τὸν Συγγραφέα, καὶ τὸν ἀναγραφέα αὐτῶν.

Πρὸς δέ, ἐπειδὴ τὰ πλεῖστα τῶν Χειρογράφων ἦσαν ἀφιλομέτρητα, ἐφυλλομετρήσαμεν καὶ ἡριθμήσαμεν αὐτά.

5. Περιεχόμενον Χειρογράφων.

Τὸ περιεχόμενον τῶν Χειρογράφων, ἢ ἡ ὕλη αὐτῶν, εἶναι ποικίλη, ἀναγομένη εἰς τὴν Δογματικὴν, εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν, εἰς τὴν Ὀμιλητικὴν, εἰς τὴν Ἐρμηνευτικὴν, εἰς τὴν Ἀσκητικὴν, εἰς τὴν Φιλοσοφίαν, εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Μουσικὴν καὶ τὴν Λειτουργικὴν.

Τῶν πλείστων τὸ περιεχόμενον ἐστὶν ἐκδεδομένον, ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ πολλά, ἀνέκδοτα Χειρόγραφα, ὡς τὸ «Φραγγέλιον», ἢ «Βακτηρία» καὶ ἄλλα, σπουδαιότατα, ἐξ ἐπόψεως Θεολογικῆς, Κανονικῆς, κ.τ.λ.

6. Ἀπώλεια Χειρογράφων ἀπὸ τοῦ 1908 ἕως τοῦ 1946.

Ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Δ. Ἀλβανάκη ὀνομαζομένη ἐξαιρετικῇ σελίδι, ἀναγράφονται τρία Χειρόγραφα, ὧν τὰ δύο ἐλλειπῆ, τὸ δὲ τρίτον, ἀποτελούμενον ἐκ φύλλων μεμβράνης, ἀναγόμενα εἰς τὸν ΙΓ' καὶ ΙΒ' αἰῶνα, ἀτελέστατα περιγραφόμενα. Ἀντὶ τούτων ὁ Τρύφων Εὐαγγελίδης, ἐν τῷ Καταλόγῳ αὐτοῦ, καὶ δὴ εἰς τοὺς Ἀριθμοὺς 66 καὶ 67, ἀναφέρει δύο τεύχη περγαμνῆς, ἀτελεῆ, ἴσως σχετιζόμενα πρὸς τὰ ὑπ' ἀριθ. 2 καὶ 3 τῆς ἐξαιρετικῆς σελίδος τοῦ Δ. Ἀλβανάκη, ἐλλείπει ὅμως, παντελῶς, τὸ ἐπὶ μεμβράνης χειρόγραφον τοῦ ΙΓ' αἰῶνος, ὅπερ, κατὰ τὸν Δ. Ἀλβανάκη, περιεῖχεν Ἱεροὺς Κανόνας. Τί ἀπέγινεν;

Ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα, θέλομεν ἀναγράφει εἰς τὰ ἀκολουθοῦντα τρία μέρη α) ὅ,τι σχετικόν, περὶ ἐκάστου Χειρογράφου, β) τὰ έντυπα τῆς ἐν λόγῳ Βιβλιοθήκης, καὶ γ) τὰ εἰς τὸ Ἀρχεῖον τῆς Μονῆς ὑπάρχοντα ἐπίσημα ἔγγραφα.

ΜΕΡΟΣ Α΄. ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ

Κώδιξ 1ος

Διαστάσ. 0,34×0,24.

Φύλλα. 223. — Στάχωςις καλή.

Γραφεὺς αὐτοῦ εἶναι Μοναχὸς τις Ἀθανάσιος.

Περιεχόμενον: Ὁ χάρτινος οὗτος Κώδιξ, περιέχει Λόγους περὶ Παρθενίας, διαφόρων Πατέρων Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, Γρηγορίου τοῦ Νύσσης καὶ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. — Ἡ Μετάφρασις, τῶν περὶ Παρθενίας τούτων λόγων, δὲν εἶναι ἀνεπιτυχής.

Ὁ Κώδιξ ἐγράφη περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙΗ' αἰῶνος, ὡς φαίνεται ἐκ σημειώσεως, ἐν τῷ τέλει τοῦ χειρογράφου ὑπαρχούσης, καὶ ἐχούσης οὕτω· «Ἐγράφη τὸ παρὸν Βιβλίον, διὰ χειρὸς τοῦ ἐλαχίστου ἐν Μοναχοῖς Ἀθανασίου Ἀμαρτωλοῦ, τοῦ ἐκ μικρᾶς Ἀρμενίας, ἐκ τοῦ χωρίου τοῦ καλουμένου Βάση· οἱ οὖν ἀναγινώσκοντες, εὐχεσθε ὑπὲρ ἐμοῦ τοῦ δυστυχοῦς, ὅπως, διὰ τῶν εὐχῶν ὑμῶν, συμπαθήσῃ τὰς πολλὰς ἁμαρτίας μου ὁ Κύριος, ὡς πολυεύσπλαγχος. — Ἐν ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ 1786. — αψς' — Σεπτεμβρίου 18. ιη'».

Ἡ γραφή τοῦ Κώδικος εἶναι καθαρά, διατηρεῖται δὲ οὗτος ἄριστα.

Κώδιξ 2ος

Διαστάσ. 0,35X0,24.

Φύλλα 165. — Σελίδας 330. — Στάχωςις ἀρίστη.

Γραφεὺς αὐτοῦ εἶναι ὁ ἐξ Ἰωαννίνων Ἱεροδιάκονος Νικοδήμος, γράφας τοῦτον περὶ τὰ μέσα τοῦ ιη' αἰῶνος, ὡς ἐκ σημειώσεως ἐν τῷ τέλει τῆς Βίβλου ὑπαρχούσης, δηλοῦται, ἐχούσης οὕτω· «Τέλος καὶ τῷ ἀγίῳ Θεῷ δόξα. Ἐν ἔτει Σωτηρίῳ αψμδ' Σεπτέμβριου κα'. διὰ χειρὸς εὐτελοῦς Νικοδήμου Ἱεροδιακόνου, τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων». Ὁ κώδιξ εἶναι καθορογραμμένος καὶ διατηρεῖται ἄριστα, περιέχει· «Ἐρμηνείαν εἰς τὸν Ἰώβ, καταρτισθεῖσαν, διὰ συλλογῆς ἐξ Ἐρμηνειῶν διαφόρων Πατέρων».

Κώδιξ 3ος χαρτίφος.

Διαστάσ. 0,30×0,22 — φύλλα δ' ἔχει 167 καὶ διατηρεῖται καλῶς — καὶ ἠγοράσθη ἀντὶ 25 γροσιῶν.

Φέρει τίτλον «Ἐσοπτρον Θεολογικῆς ἐκφαντορίας». — Νικολάου τοῦ Κεραμέως τοῦ ἐκ Παλαιᾶς Ἡπείρου, γραφίς ὑπὸ τοῦ Ἱερομονάχου Γερασίμου, ἴσως τὸν ιζ' ἢ ιη' αἰῶνα.

Τὸ περιεχόμενον τῆς Βίβλου ταύτης εἶναι δογματικόν. Δὲν περιλαμβάνεται δὲ ἡ Βίβλος, ἐν τῷ ὑπὸ τοῦ Σάθα συνταχθέντι Καταλόγῳ, τῶν ἔργων, τοῦ Ἐξ Ἰωαννίνων Νικολάου τούτου τοῦ Κεραμέως, γεννηθέντος τῷ 1646, κατὰ Σάθαν, ἴσως δὲ εἶναι καὶ ἀνέκδοτος.

Ἡ γραφή τοῦ Κώδικος εἶναι ὀλίγον δυσανάγνωστος. Πρὸς τῷ τέλει ὑπάρχει ἡ φράσις «εἴληφε τέλος, παρὰ Γερασίου Ἱερομονάχου, τοῦ Καστανοῦ».

Κώδιξ 4ος χαρτῶς.

Διαστάσ. 0,41×0,21. Ὁ κώδιξ εἶναι καλλιγεγραμμένος, στερεῖται ὁμως ἀρχῆς καὶ τέλους, ἔχει στάχωσιν καλήν, καὶ διατηρεῖται καλῶς.

Ὁ Γραφεὺς αὐτοῦ εἶναι ἄγνωστος, ὡς καὶ ὁ αἰὼν, καθ' ὃν ἐγράφη, μόνον δὲ εἰκαστικῶς δύναται τις εἰπεῖν, βλέπων τὴν γραφήν, ὅτι, δυνατὸν νὰ ἐγράφη τὸν ΙΣ' ἢ τὸν ΙΖ' αἰῶνα. Περιέχει Ἄβγους διαφόρους εἰς πᾶσας τὰς Κυριακὰς τοῦ ἐνιαυτοῦ. — Ἄγνωστον εἶναι ἐὰν ἐξεδόθη ὁ Κώδιξ οὗτος, ἢ παραμένει ἀνέκδοτος.

Κώδιξ 5ος χαρτῶς.

Διαστάσεων 0,21×0,21.

Περιέχει Βιογραφίαν καὶ Μαρτυρολόγια διαφόρων ἁγίων. Ὁ γράψας τοῦτον, ὡς καὶ αἰὼν, καθ' ὃν ἐγράφη, εἶναι ἄγνωστα.

Ὁ Κώδιξ εἶναι καλλιγεγραμμένος ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους. Δυστυχῶς, ἐλλείπουσιν φύλλα τινά, ἀπὸ τε τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ τέλους.

Κώδιξ 6ος χαρτῶς.

Διαστάσεων 0,30×0,21.

Φέρει τίτλον «Βίβλος, ὀνομαζομένη «Βακτηρία Ἀρχιερέων» συγγραφεῖσα μὲν, παρὰ τοῦ Ἱερομονάχου Ἰακώβου, Ἀρχιμανδρίτου Ἰωαννίνων, μεταγραφεῖς δέ, παρὰ τοῦ Ἱερέως Γκίνου, κατὰ τὸν ιζ' αἰῶνα».

Τὸ περιεχόμενον τῆς Βίβλου, ἀναφέρεται εἰς τὸ Κανονικὸν Δίκαιον. Ἡ γραφή αὐτῆς εἶναι μὲν καθαρὰ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ καλλιγραφική. Πάντως ἡ Βίβλος εἶναι πλήρης, ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους, καὶ τελεία. Συνέγραψε δὲ ταύτην ὁ ρηθεὶς Ἰάκωβος, Ἀρχιμανδρίτης Ἰωαννίνων, κατὰ προτροπὴν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Παρθενίου τοῦ Β' (1644), τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων καταγομένου, καὶ ἀπὸ Ἰωαννίνων εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον προαχθέντος. Προσφωνεῖ δὲ τὴν Βίβλον, τῷ τε Παναγιωτάτῳ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ, καὶ πᾶσι τοῖς Ἀρχιερεῦσι, πασῶν τῶν Ἐπαρχιῶν.

Τὴν Κανονικὴν δὲ ταύτην Βίβλον, ὠνόμασεν ὁ Συγγραφεὺς «Βακτηρίαν» διότι, «καθάπερ ἡ Βακτηρία κατέχεται ὑπὸ τοῦ Ἀρχιερέως, καὶ ὑποφέρεται, καὶ ὑποστηρίζεται ὑπ' αὐτῆς, ὁ τοιοῦτος, καὶ δι' αὐτῆς Ποιμαίνει, οἷά τις Ποιμὴν, τὰ λογικὰ πρόβατα... οὕτω, καὶ ἡ παροῦσα αὕτη Βίβλος ἡ ἐπονομαζομένη «Βακτηρία Ἀρχιερέων» πολλὴν τὴν ὠφέλειαν χορηγεῖ, καὶ δωρεῖται τοῖς Ἀρχιερεῦσιν, καὶ μεγίστην εὐφροσύνην παρέχει αὐτοῖς καὶ παράκλησιν».

Ἐπιγράφεται δὲ ὁ Ἰάκωβος οὗτος· «Ἰάκωβος Ἱερομόναχος Ἀρχιμανδρίτης καὶ Ἐπίτροπος Ἰωαννίνων».

Εἰς τὸ φύλλον τλθ' (339), κατὰ τὸ τέλος αὐτοῦ, ὑπάρχει ἡ ἐξῆς σημείωσις· «Τὸ παρὸν ἀκριβέστατον Νόμιμον, ἐγράφη διὰ χειρὸς ἐμοῦ, τοῦ ἐλαχίστου Ἱερέως Γγίνου, καὶ Οἰκονόμου τῆς Ἀγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς Πωγωνιανῆς, ἐν ἔτει ζρνζ' = 7157—5508 = 1649—Μηνὶ Δεκεμβρίῳ κγ'.»

Τὸ πρωτόγραφον τῆς Βίβλου ταύτης ἐγένετο, ἀναντιρρήτως, κατὰ τὴν α' Πατριαρχίαν, τοῦ ἀπὸ Ἰωαννίνων Παρθενίου τοῦ Β' ἦτοι, μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1644—1646, ὅτε καὶ ἐξεβλήθη τοῦ θρόνου, τὸ δὲ ἀντίγραφον αὐτῆς, τοῦτο ἐγένετο, ὀλίγα ἔτη μετὰ ταῦτα, ἐπὶ τῆς Β' Πατριαρχείας τοῦ αὐτοῦ, ἦτοι μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1647—1650, καὶ μάλιστα τῷ ἔτει 1649, ὡς ἐκ τῆς ἀνωτέρω σημειώσεως δηλοῦται.

Ὁ Κῶδιξ οὗτος εἶναι ἄχρι τοῦδε ἀνέκδοτος, ὁ δὲ συγγραφεὺς αὐτοῦ, εἶναι ἄγνωστος τῷ Κ. Σάθα.

Κῶδιξ 7ος χαρτῶος.

Διαστάσ. 0,30X0,20, ιζ' ἢ ιη' αἰῶνος.

Ἀποτελεῖται ἐκ δύο συνημμένων χειρογράφων, ὧν, τὸ μὲν, περιέχει Ἐφραῖμ τοῦ Σύρου, Λόγους Ἀσκητικούς· τὸ δέ, περιέχει, τὴν ὑπὸ τοῦ Εὐεργετινοῦ γενομένην Συναγωγὴν τῶν Πατέρων.

Εἶναι γεγραμμένα ἐν δύο διαφόροις ἐποχαῖς, ἐντεῦθεν δέ, καὶ αἱ δύο γραφαί, ὧν, ἡ δευτέρα, ὠραιότερα τῆς πρώτης.

Τὸ β' κακῶς χαρακτηρίζεται ὑπὸ τοῦ Τρύφ. Εὐαγγελίδου, ὡς περιέχον Βίους Ἀγίων· διότι, δὲν περιέχει τοιοῦτους, ἀλλὰ γεγονότα τινὰ καὶ ἐπεισόδια ἐκ τῶν βίων τῶν ἐπισημοτέρων ἀσκητῶν, ὡς ταῦτα ἀπαντῶνται ἐν τῷ Εὐεργετινῷ.

Κῶδιξ 8ος χαρτῶος.

Διαστάσ. 0,29X0,20.

Γραφεὶς ὑπὸ τοῦ Μοναχοῦ Θεοδοσίου κατὰ τὸ α' αὐτοῦ μέρος.

Φέρει τίτλον· «Κανονικόν», ὑπὸ τοῦ Ἱερομονάχου Ματθαίου, (τοῦ Βλαστάρεως) καὶ ἄλλα».

Εἶναι καλῶς γεγραμμένος, καὶ διατηρεῖται ἐν καλῇ καταστάσει. Διαρρεῖται εἰς δύο τμήματα, ὧν τὸ ἓν, μέχρι τοῦ 230 φύλλου, περιλαμβάνει τὸ Νομοκανονικόν, τοῦ Ματθαίου (τοῦ Βλαστάρεως).

Ἀπὸ δὲ τοῦ 233 φύλλου, ἄρχεται τὸ δεύτερον, περιέχον·

α') Τὰ κατὰ τῶν Λατίνων ἔργα Γενναδίου τοῦ Βουλγαρίου, μέχρι τοῦ φύλλου 257. Ἀπὸ τούτου,

β') Πράξεις Ἐκκλησιαστικῆς, μέχρι τοῦ 266 φύλλου. Ἐντεῦθεν δέ,

ἄχρι τοῦ τελευταίου φύλλου 284, τὰ Κατὰ Σχισηματικῶν κεφάλαια Ἰωάννου τοῦ Ἐφέσου. Ἐν τῷ 266 φύλλῳ, εὐρηναται αἱ ἐξῆς σπουδαῖαι Ἱστορικαὶ σημειώσεις:

1ον) «Ταῦτα μὲν, ἐξεθέμεθα, ἐκ πολλῶν ὀλίγα ἐπιμνησθέντες: ὦ Χριστέ, βοήθει μοι τῷ δούλῳ σου Θεοδοσίῳ τῷ Ἀμονάχῳ».

2ον) «Τῇ κς' τοῦ Ἰουλίου τῆς ἰ' Ἰνδικιῶνος τοῦ ςωη' ἔτους, ἐγενόμην, Χάριτι Χριστοῦ, Μητροπολίτης Λακεδαιμονίας.»

«Γρηγόριος» — ἤτοι 6808-5508=1300.

Ἐπομένως καὶ ὁ Κῶδιξ ἀνάγεται εἰς τὰ τέλη τοῦ ἰγ' αἰῶνος, καὶ δύναται νὰ θεωρηθῆ, ὡς ἀνήκων ποτὲ τῷ Μητροπολίτῃ τούτῳ τῆς Λακεδαιμονίας Γρηγορίῳ.

Κῶδιξ 9ος χαρτῶος

Διάστασ. 0,23×0,17. Ἔχει 582 σελίδας, ἀνήκε δὲ ποτὲ Μοναχῇ τινι Μακαρία, γραφεὶς ὑπὸ Γραφέως ἐν ἐποχῇ ἀδήλω.

Ὁ Κῶδιξ εἶναι καλλιγεγραμμένος καὶ καλοδιατηρούμενος ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους, περιέχει δὲ «Ἀνθολογίαν τῶν Πατέρων». Ὁ Τ. Εὐαγγελίδης εὗρεν αὐτὸν ἄν τέλους!; Ἡ ἀλήθεια ὅμως εἶναι, ὅτι, μέχρι μὲν τῆς 565 σελίδος, ἐξικνεῖται μόνον ἡ «Ἀνθολογία» μετὰ τινων διακοπῶν, ὡς ἐκ τῶν μεσολαβόντων ἀγράφων φύλλων, ἀπὸ ταύτης δέ, καὶ ἐφεξῆς, ἀκολουθῶσι α') μία πραγματεία τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, περὶ φύσεως τοῦ ἀνθρώπου, καὶ β') ἄλλα τινὰ ἀνάξια λόγου. Αἱ διάφοροι γραφαί, αἱ ἐν τῷ Κῶδικι ἀπαντῶσαι προδίδουσι, τὴν ὑπὸ διαφόρων, τμηματικὴν γραφὴν καὶ συμπλήρωσιν τοῦ κῶδικος.

Κῶδιξ 10ος χαρτῶος.

Διαστάσ. 0,20×0,16.

Φύλλα 807. Γραφεὶς ὑπὸ Κωνσταντίνου Μοναχοῦ τῷ ἰη' αἰῶνι, μὲ ἔτος γραφῆς, τὸ 1770.

Περιέχει. Ἠθικὰ καὶ Ἀσκητικά.

Ἡ γραφὴ του εἶναι καθαρὰ, ὁ δὲ κῶδιξ, εἰ καὶ ὀγκώδης, διατηρεῖται καλῶς.

Κατὰ τὴν καθαρὰν ὄψιν τοῦ τελευταίου ἐσωφύλλου, ὑπάρχουσιν αἱ ἐξῆς σημειώσεις.

α') «+ Σταυρὲ φύλαττε Κωνσταντίνε Μοναχόν. 1770».

β') Λογικὴ Εὐγενεῖου, ἐνθα·

Λευκά γε φύλλα νέμονται, ἀρειμανεῖων Γερμανῶν.

Ἐρικανίου δρομοῦ,

Παραθρώσκοντες ὀρίγρους!»

Κώδιξ 11ος χαρτῶος.

Φέρει τίτλον· ἈἘγλογή ἐκ τῶν ὀμιλιῶν τῶν Πατέρων», εἶναι δὲ περιεχομένου Ἡθικοῦ καὶ Ἀσκητικοῦ.

Ἔχει δὲ γραφὴν καθαρὰν, ἀλλ' εἶναι κατὰ τι ἑλλειπής, ἐκπεσόντων φύλλων, τινῶν, ἐκ τε τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ τέλους. Σήμερον ἔχει φύλλα 294. Εἰς τινὰς σελίδας, φέρει σημειώματά τινα, ἀλλ' ἀνάξια λόγων. Ὁ Τρ. Εὐαγγελίδης λέγει, ὅτι οὗτος ὁ κώδιξ, ἐγράφη ὑπὸ τινος γυναικὸς Δόμνης, κατὰ τὸν 15' αἰῶνα, οὐδαμοῦ εὐρεθέντος παρ' ἡμῶν τοῦ ὀνόματος ταύτης ἐν ταῖς σελίσ τοῦ Χειρογράφου.

Κώδιξ 12ος χαρτῶος.

Διαστάσεων 0.21×0.16.—Ἐγράφη ἐν ἐποχῇ καὶ ὑπὸ Γραφέως ἀδήλων, ἴσως κατὰ τὸν 15' αἰῶνα. Ἔχει 377 φύλλα, εἶναι δέ, κατὰ πολλὰ ἐφθαρμένους καὶ σχετικῶς ἑλλειπής.

Περιέχει Ἀλόγους Πατέρων, Ἑρμηνευτικοῦ καὶ Ἡθικοῦ περιεχομένου.

Κώδιξ 13ος χαρτῶος.

Διαστάσεων 0.22×0.16.

Ἐγράφη ὑπὸ τινος Κυρίλλου, ἐν Ἀγίῳ Ὄρει, κατὰ τὸν 15' αἰῶνα, καὶ περιέχει Ἀλόγους διοφόρους, Συμεῶνος τοῦ Μεταφραστοῦ καὶ Νέου Θεολόγου, Ἡθικοῦ περιεχομένου.

Ὁ Κώδιξ εἶναι καλλιγεγραμμένος, καὶ διατηρεῖται ἄριστα. Ἔχει 1.000 σελίδας, εἰς τὴν τελευταίαν τῶν ὀποίων φέρεται ἡ ἐξῆς σημείωσις ἈἘγράφη ἐν Ἀθῶνι Ὄρει, χειρὶ Κυρίλλου, ἐν ἔτει Ἰριβ', μηνὶ Σεπτεμβρίῳ λ'» ἡ τοι τῷ 7112-5508=1064.

Κώδιξ 14ος ἢ 15' χαρτῶος.

Διαστάσ. 0.23×0.17.

Ἐγράφη ὑπὸ Διακόνου Μελετίου, ἀδήλων πότε.

Ἔχει φύλλα 560, εἶναι καθαρογεγραμμένος, καὶ διατηρεῖται ἄριστα.

Περιέχει· Θεοδώρου Βαλσαμῶνος· Ἐξήγησιν εἰς τὸν Νομοκάνονα τοῦ Φωτίου, καὶ τοὺς Κανόνας τῶν Ἀποστόλων, καὶ Οἰκουμενικῶν καὶ Τοπικῶν Συνόδων, καὶ τὰς Κανονικὰς Ἐπιστολάς τῶν Πατέρων. Πρὸς τῷ τέλει δὲ τοῦ τελευταίου φύλλου, φέρει τὴν ἐξῆς σημείωσιν· «Καὶ τοῦτο κτῆμα Μελετίου Διακόνου», ὅστις ὡς ἐκ τοῦ γραφικοῦ χαρακτῆρος φαίνεται, ἦν καὶ ὁ ἀντιγράφας τὴν Βίβλον, ἧτις ἐγένετο εἰτα κτῆμα Ἰωάννου τοῦ Βυζαντίου, ὡς ἐκ τῆς ἐν τῷ πρώτῳ φύλλῳ σημειώσεως φαίνεται «+ Καὶ τοῦτο σὺν τοῖς ἄλλοις, Ἰωάννου Βυζαντίου καὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας Πρωτοαποστολαρίου, νῦν δέ, Μελετίου δευτερευόντος» ἄλλου,

παρὰ τὸν Γράψαντα τὸν Κώδικα, ὡς ἐκ τῆς γραφῆς δηλοῦται, τρίτου δὲ κατόχου, μετὰ καὶ τὸν Ἰωάννην τὸν Βυζάντιον.

Κῶδιξ 15ος χαρτῶος.

Διαστάσεων 0.22×0.17.

Γραφεις ὑπὸ Καισαρείου Δαπόντε, τὸν ιη' αἰῶνα.

Περιέχει ἐξ ἡγησιν εἰς τὸ ψαλτήριον Παντελεήμονος Ἱερομονάχου, τοῦ Χίου, τοῦ ἐν τῷ Νέῳ Καρμηλίῳ.

Ἔχει φύλλα 388, εἶναι δὲ καθαρογεγραμμένος, καὶ διατηρεῖται εἰς καλὴν κατάστασιν.

Περιέχει δὲ τὴν Ἑρμηνείαν τῶν ψαλμῶν, ἀπὸ τοῦ ἐς Καθίσματος, ψαλμοῦ ρθ', ἄχρι τέλους.

Τῆς ἐξηγήσεως ταύτης προτάσσεται ἡ ἐγκρισις Γεωργίου τοῦ Κορεσσίου, διασήμευ περὶ τὰ Θεολογικὰ ἀνδρός, ἔχουσα οὕτω· «Ἐγώ, Γεώργιος Κορέσσιος θεολόγος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἔχων ἐξουσίαν, παρὰ τῶν Πατριαρχῶν, τοῦ Βυζαντίου, ἐξετάζειν τοὺς βουλομένους διδάσκειν, καὶ ἐπικυρῶν, θεασάμενος τὸ βιβλίον, τὸ σαφηνίζον, τὰ τοῦ Δαυὶδ ῥητά, ὅπερ συνέθετο ὁ ἑλλόγιμος Ἱερεὺς κύρ Παντολέων, καὶ μηδὲν εὐρῶν ἀμάρτημα, ἀλλὰ πάντα καλὰ, καὶ τῇ Ὁρθοδοξίᾳ συμφυδὰ, ὁμολόγησα δεῖν ἀναγινώσκεισθαι, ὡς ὀρθόν, καὶ τῆς θεαρέστου Ἑρμηνείας ἐχόμενον. Γεώργιος Κορέσσιος— Θεολόγος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας».

Τὸν ἐλλόγιμον τοῦτον Ἱερέα, Παντολέοντα, ἀγνοεῖ ὁ Σάθας, καὶ δὲν ἀναφέρει ἐν τῇ Φιλολογικῇ αὐτοῦ Βιβλιοθήκῃ.

Εἰς τὸ 384 φύλλον τοῦ παρόντος Κώδικος, ὑπάρχουσι καὶ ὡς ἐξῆς Ἱστορικαὶ σημειώσεις·

α') Ἐλαβε πέρας τὸ παρὸν Βιβλίον, παρ' ἐμοῦ Παντελήμονος Ἱερομονάχου, τοῦ Χίου, τοῦ ἐν τῷ Νέῳ Καρμηλίῳ, κατὰ τὸ χιλιοστόν, ἐξακοσιοστόν, τεσσαρακοστόν ἕκτον ἔτος, Ἰουνίου, ἕκτη 1646».

β') «Ἀντεγράφῃ δέ, παρὰ Καισαρίου Δαπόντε, ῥακενδύτου, εἰς τὸ Πιπέρι, ἐνταῦθα, ἐν τῇ νεωστί, περὶ δύο ἐτῶν ἀνεγερθεῖση Σεβασμία Μονῆ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, ἐν ἧ καὶ κατετέθη, εἰς χρῆσιν τῶν ἐν αὐτῇ ἀσκουμένων Πατέρων, καὶ μνημόσυνον αὐτοῦ. Ἐρρωσθε οἱ ἀναγινώσκοντες, καὶ τῶν ἐν αὐτῷ σφαλμάτων (εἰ τύχωσιν) οὐκ αὐτὸς αἴτιος, ἐθεωρήθη γὰρ καὶ παρεβλήθη μετὰ τοῦ πρωτοτύπου, ὡς εἴθισται. Ἐν ἔτει Σωτηρίῳ Χριστοῦ, ἑπτακοσιοστῷ, πεντηκοστῷ πέμπτῳ (1755), Ἰουνίου 22 : ». Ἐν τέλει δὲ τοῦ φύλλου, φέρεται τάδε·

«Χάρις Κυρίῳ, τῷ μόνῳ εὐεργέτῃ,

Δι' οὗ τὰ πάντα συντετρηται λόγῳ,

Κάμπε Κυβερνῶν, κτίζων, καὶ συντρέφων,
 Καὶ ἀνακαλῶν ἐκ ζόφου τῶν πταισμάτων,
 Χριστὸς παράσχοι τὴν γνῶσιν τοῦ βιβλίου!
 Χριστὸς παράσχοι ποῖος ἐμοῖς πόνοις Χάριν.- Ἀμήν».

Κῶδιξ 16ος χαρτῶος.

Διαστάσ. 0,21×0.16.

Ἐγράφη ἐν ἐποχῇ καὶ ὑπὸ Γραφέως ἀδήλων.

Φύλλα 132, καὶ περιέχει «τὸ Κανονικὸν Ματθαίου (τοῦ Βλαστάρεως)». Ἡ γραφή αὐτῶν εἶναι καθαρὰ, ἡ δὲ διατήρησις των καλῆ.

Ὁ κῶδιξ εἶναι ἀκέραιος. Ὡς φαίνεται δὲ ἐκ σημειώσεως, ἐκ τοῦ περὶ τοῦ πίνακος τῶν περιεχομένων φύλλου, ἐχούσης οὕτω «Τῷ Θεοφιλεστάτῳ καὶ Θεοπροβλήτῳ ἀγίῳ Μενδενίτζης, κυρίῳ, κυρίῳ Βαρθολομαίῳ, σεβαστῷ μοι ἐν Χριστῷ Δεσπότη, προσκυνητῷ», ἐδωρήθη ὑπὸ τοῦ Ἀντιγραφέως, εἰς τὸν ἐν τῇ σημειώσει ἀναφερόμενον Ἐπίσκοπον· διότι ἡ γραφή τῆς σημειώσεως εἶναι ἡ αὐτή, μετὰ τῆς τοῦ «Κανονικοῦ».

Τὸ χειρόγραφον τοῦτο, περιῆλθεν ἀκολούθως εἰς χεῖρας Δαμασκηνῆς τινος Μοναχῆς.

Κῶδιξ 17ος χαρτῶος.

Διαστάσ. 0,22×0.16. Ἔχει φύλλα 179.

Ἐγράφη ὑπὸ Λεοντίου Ἱερομονάχου, τὸν 17 αἰῶνα.

Περιέχει τὸ κείμενον τοῦ Ἱεροῦ Ὑαλτηρίου, κατὰ τοὺς Ο'. Εἶναι δὲ καλλιγεγραμμένος, καὶ διατηρεῖται ἄριστα, μετὰ τῆς καλῆς του σταχώσεως.

Ἐν τῷ τελευταίῳ φύλλῳ ἔχει τὴν δε σημείωσιν. «Τὸ παρὸν Ὑαλτήριον, ἐγράφη διὰ χειρὸς Λεοντίου Ἱερομονάχου, καὶ Ἁγίου Καθηγουμένου τῆς Ἱερῶς καὶ Σεβασμίας Μονῆς τοῦ τιμίου Ἐνδόξου, Προφήτου, Προδρόμου, καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου, τῆς κειμένης ἐν τῇ Νήσῳ Σκιάθου, εἰς τόπον «Πλαταμῶνας» λεγόμενον. Ἐν ἔτει ἀψλβ' : Μαΐου ιβ', (ἔτος 1732.)

Κῶδιξ 18ος χαρτῶος

Διαστάσεων 0,19×0.14.

Ἐγράφη ὑπὸ Ἱερομονάχου τινὸς Διονυσίου, ἀδηλον ὅμως πότε.

Ἔχει 332 σελίδας, περιέχει δὲ, τὸν «Ἱερὸν Νομοκάνονα— καὶ Συναγωγὴν λόγων καὶ διδασκαλιῶν τῶν Πατέρων».

Εἶναι καθαρογεγραμμένος, διατηρεῖται δὲ, ἐν καλῇ καταστάσει. Εἰς τὸ τελευταῖον φύλλον, ἐπὶ τῆς 331 σελίδος, ἔχει τὴν ἐξῆς σημείωσιν·

«Ὡσπερ ξένοι γαίρονται ἰδεῖν Πατρίδα

Καὶ οἱ θαλαττεύοντες ἰδεῖν λιμένα,

Και οἱ Προσκυνηταὶ ἰδεῖν τὸ "Ἅγιον Φῶς,
Οὕτω και οἱ γράφοντες ἰδεῖν βιβλίου τέλος.»

Ἐπὶ δὲ τῆς 332, τὴν ἐξῆς·

1. «Γέγραπται ταῦτα ὑπὸ χειρὸς σοῦ δούλου,
"Ὅν οἶδας Αὐτὸς και ἐπέταξας, Πάτερ.
Εἰ δὲ και τοῦ ὀνόματος ἐνθυμεῖσθαι ἐθέλεις,
Διονυσίου μέμνησο ἐν προσευχαῖς ἀπάσαις,
5. "Ἄς, καθ' ἐκάστην, ἐκτενῶς, προσφέρεις τῷ Δεσπότη.
Χριστῷ τῷ γλυκυτάτῳ μου Σωτῆρι και Κυρίῳ,
Και τῇ Πανάγνω Αὐτοῦ Μητρί, τῇ Παντανάσση,
Ἦς ἄνευ, Πάτερ, πώποτε, οὐδεὶς ἔχει σωθῆναι,
Ἐν ἁμαρτίαις, ὡς ἐγώ, τὸν βίον διανύων.
10. Ταύτην και γὰρ προβάλλομεν, Μεσίτριαν οἱ πάντες,
Και δι' Αὐτῆς εὐελπιδές ἐσμεν τῆς Βασιλείας.
Τυχεῖν ποτε τῶν Οὐρανῶν κ' αὐτῆς τῆς θείας δόξης,
εἰς ἣν συνόντες χαίρουσιν, Ἄγγελοι, μεθ' Ἁγίων,
Τῶν ἀπ' αἰῶνος ἐν Χριστῷ ζησάντων και θανόντων,
15. Μέμνησο τοίνυν, μέμνησο τοῦ δούλου σου προφρόνως
Ἵνα κἀγώ, ταῖς Σαῖς εὐχαῖς, πάντων τῶν εὐτυχούντων,
Ἄξιωθῶ ὁ Ἄθλιος, τυχεῖν τῆς Σωτηρίας,
Και τῶν πολλῶν μου τῶν δεινῶν μὴ λάβω τὰς παιδείας,
19. Αἶς πέφυκα ὑπεύθυνος ἐκ πρώτης ἡλικίας.
Πρὸς δὲ και ταύτην·
«Ὅσαι εἰσὶν ἡμέραι, ἀπὸ τοῦ Πάσχα, ἕως τὰς δύο τοῦ Μαΐου, τόσαι ἡμέ-
ραι εἰσὶν ἡ Νηστεία τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων».

Κῶδιξ 19ος χαρτῶος.

Διαστάσ. 0.20×0.15. Γραφεὶς ὑπὸ Μιχαῆλ Φραγκούλη, Ἀνατολικιώτου
τὸν ιη' αἰῶνα.

Ἔχει σελίδας 1215, και διατηρεῖται καλῶς.

Περιέχει· «Ἐξ ἡ γ η σ ι ν Ἰ α μ β ε ἰ ω ν, Θεοδώρου τοῦ Πτω-
χοπροδρόμου, και ἄλλας τινὰς πραγματείας και Λόγους.

Ὁ Κῶδιξ εἶναι καθαρογεγραμμένος, και λεπτογεγραμμένος. Ὁ ἐξηγητῆς
δὲ εἶναι λογιώτατος, και ἀκολουθεῖ τὴν ψυχαγωγικὴν μέθοδον. Εἰς τὴν σελίδα
1111, ὑπάρχει ἡ ἐξῆς σημείωσις· «αψπθ' Σεπτεμβρίου. «Εἰς δὲ τὴν σελίδα
1215 ἡ ἐξῆς· «Και τὰ δε ὑπάρχει Μιχαῆλ Φραγκούλη-
Ἀνατολικιώτου, και τῶν φίλων αὐτοῦ».

Κῶδιξ 20ος χαρτῶος.

Διαστάσ. 0.19×0.14.

Ἐγράφη ἐν χρόνῳ και ὑπὸ Γραφέως ἀδῆλων.

Ἔχει φύλλα 246 καί, εἶναι μὲν ὀλίγον ἐφθαρμένος, ἀλλ' ἀκέραιος.

Κώδιξ 21ος

Διαστάσ. 0.23×0,17.

Ἐγράφη τὸν 17^{ον} αἰῶνα ὑπὸ Ἀγνώστου.

Ἔχει φύλλα 258. Εἶναι καθαρογεγραμμένος καὶ διατηρεῖται εἰς ἀρίστην κατάστασιν.

Περιέχει· ὑπόμνημα, εἰς τὰ περὶ ψυχῆς τοῦ Ἀριστοτέλους, τοῦ ἀιδίμου Γερασίμου Βλάχου τοῦ Κρητῆς (17^{ος} αἰὼν), τοῦ γενομένου Μητροπολίτου Φιλαδελφείας, καὶ ἀποθανόντος ὡς τοιοῦτου ἐν Βενετία τῷ 1685. Εἰς τὴν β' σελίδα τοῦ φύλλου 552, ὑπάρχει ἡ ἐξῆς σημείωσις: «αψμβ' Ἰουλίου 9».

Τὸ ἔργον δυστυχῶς, εἶναι ἀτελές, δὲν ἀναφέρεται δὲ ἡ ὑπαρξίς τοιοῦτου ὑπομνήματος ἐν τῷ Καταλόγῳ τῶν ἔργων τοῦ ἀιδίμου Γερασίμου, τοῦ ὑπὸ τοῦ Σάθα σημειουμένου, πιθανῶς δέ, εἶναι καὶ ἀνέκδοτον.

Κώδιξ 22ος χαρτῶος.

Διαστάσ. 0.21.×0.16.

Περιέχει φύλλα 283. Ἐγράφη δέ, ὑπὸ Ἰωσήφ Ἱεροδιακόνου, τοῦ ἐκ Φουρνᾶ τῶν Ἀγράφων.

Περιλαμβάνει· Ἐρμηνείαν εἰς τετράστιχα καὶ Λόγους Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, Νικήτα, τοῦ καὶ Δαυτῆδ, ἐγράφη δὲ πάντως περὶ τὰ τέλη τοῦ 17^{ου} αἰῶνος. — Ἔχει γραφὴν καθαρὰν, ἀλλ' ἡ Βίβλος εἶναι ἀτελής καὶ πῶς ἐφθαρμένη.

Κώδιξ 23ος χαρτῶος.

Διαστάσ. 0,19×0.13.

Ἔχει φύλλα 157, γραφὴν καλὴν καὶ καθαρὰν.

Ἐγράφη ἐν χρόνῳ καὶ ὑπὸ Γραφέως ἀδήλων.

Περιλαμβάνει· Ὀνειροκριτικὸν βιβλίον, Ἀρτεμιδώρου, τοῦ Δραδιανοῦ, Προέρχεται δὲ ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 17^{ου} αἰῶνος.

Περιέχει δέ, καὶ διαφόρους ἱστορικὰς σημειώσεις, ἀτάκτως ἐγκατεσπαρμένας, καὶ ὑπὸ διαφόρων χειρῶν, καὶ εἰς διαφόρους ἐποχὰς γραφείσας, ὧν ἡ ἀρχαιότερα προέρχεται ἀπὸ τοῦ ἔτους 1620, καὶ ἡ νεωτέρα ἀπὸ τοῦ ἔτους 1669. Ἐν πολλοῖς τὸ βιβλίον διεποτίσθη ὑπὸ τῆς ὑγρασίας.

Εἰς τὸ φύλλον 133 ὑπάρχει ἡ ἐξῆς σημείωσις.

«Εἰ μὲν ἦν μαθεῖν, ἢ δεῖ παθεῖν καὶ μὴ παθεῖν, καλὸν ἦν τὸ μαθεῖν·
Εἰ δὲ δεῖ παθεῖν, ἢ δεῖ μαθεῖν, τί δεῖ μαθεῖν; Παθεῖν γὰρ χρὴ».

(Συνεχίζεται)